

องค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทும்ในวงปี่พาทย์ไม้แข็ง
ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต

The Knowledge of Performing Ranad Tum
in Pi-Phat Ensemble Accompanying Thai Music
Master Respect Ceremony: A Case Study of Master
Suebsak Duriyapraneeet

ศุภณัฐ นุตมากุล / Supanut Nutmakul¹

Received: May 16, 2023 Revised: Aug. 13, 2023 Accepted: Sep. 27, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทும்ในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางด้านการบรรเลงระนาดทும்ในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นโครงสร้างผ่านการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้วยการสรุปผลของค่า IOC ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณา คือ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.5 ขึ้นไป จากนั้นจึงนำเครื่องมือวิจัยมาสัมภาษณ์กับครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เมื่อได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาแยกประเด็นวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพส่วนย่อย จากนั้นจึงวิเคราะห์ประเด็นย่อยทั้งหมดรวมกันเพื่อให้เห็นภาพรวมด้วย

---

¹สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹Department of Music Education, Faculty of Humanities and social sciences, Thepsatri Rajabhat University.

วิธีการวิเคราะห์ความเหมือน ความต่าง ความสัมพันธ์ ทั้งนี้คุณภาพและความถูกต้องขององค์ความรู้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจะได้รับการตรวจสอบ ปรับแก้ และได้รับการแนะนำจากครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต

ผลการวิจัยพบว่า ตอนที่ 1 ประสบการณ์ทางด้านการบรรเลงระนาดทุ้ม ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยและแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย มีทั้งหมด 2 ประเด็น แบ่งเป็น 1) ประเด็นด้านประสบการณ์ คือ ต้องแม่นยำทำนองหลัก สังเกต และฟังให้มาก 2) แนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย คือ การสร้างความโดดเด่นให้กับ การบรรเลงของตนเอง ตอนที่ 2 กลวิธีการฝึกแปรทำนอง กลวิธีการสร้างสรรค์ และหลักการสอนแปรทำนองระนาดทุ้ม มีทั้งหมด 3 ประเด็น 1) กลวิธีการฝึกแปรทำนองระนาดทุ้มสำหรับเพลงหน้าพาทย์ 2) กลวิธีการสร้างสรรค์ทำนองทางระนาดทุ้มสำหรับเพลงหน้าพาทย์ และ 3) หลักการสอนให้ผู้เรียนสามารถแปรทำนองระนาดทุ้มได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : องค์ความรู้ การบรรเลงระนาดทุ้ม ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต

Abstract

This study is a qualitative research aiming to explore the knowledge of performing Ranad Tum in Pi-Phat ensemble accompanying the Thai music master respect ceremony with a case study of Master Suebsak Duriyapaneet. The researcher used the following research tools. First, the unstructured interview form was examined by 3 experts by summing up the results of the IOC of which conformity index is 0.5 or higher. The research tools were then used to interview Master Suebsak Duriyapaneet. Next, the researcher analyzed all the sub-issues to give a picture of the sub-parts. Later, the researcher analyzed all the sub-issues together to see the big picture

by analyzing similarities, differences, and relationships. The quality and accuracy of the body of knowledge has been checked, corrected, and recommended by Master Suebsak Duriyapraneet.

The results of the research showed that Part 1 consists of 2 issues concerning experience in performing Ranad Tum accompanying the Thai music master respect ceremony which are 1) Experience: The performer must be precise and expert in performing the main melody and must be observant and a good listener. 2) Ranad Tum performance accompanying the Thai music master respect ceremony: This issue concerns making the performance stand out. Part 2 consists of 3 issues related to tactics for creating and modifying a Ranad Tum melody including 1) Training on modifying a Ranad Tum melody for Na-Phat 2) Composition of a Ranad Tum melody for Na-Phat 3) Teaching principles which encourage learners to be able to suitably modify a Ranad Tum melody.

Keywords: Knowledge, Ranad Tum Performance, Accompanying Thai music master respect ceremony, Master Suebsak Duriyapraneet

บทนำ

“องค์ความรู้ดนตรีไทย” เป็นมรดกที่สำคัญของชาติไทย เพราะเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสร้างขึ้นจากชาวบ้าน ตั้งแต่ก่อนก่อตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ทั้งเรื่องของบทเพลง กลวิธีการบรรเลง การประสมวง และลำดับขั้นตอนพิธีการ แต่ทั้งนี้ก็ยังเชื่อมโยงถึงทางราชสำนักที่มีการจัดระเบียบแบบแผนให้เป็นมาตรฐานขึ้น แต่สิ่งที่เป็นปัญหาจนถึงปัจจุบันนั้นก็คือ “ मुखปาฐะ ” ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนแบบปากต่อปาก จึงทำให้เป็นเพียงคำบอกเล่าที่ไม่สามารถยืนยันหรือเชื่อถือในข้อมูลนั้น ๆ ได้เท่าที่ควร ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ ทางด้านการบรรเลงระนาดทุ้มเพลงหน้าพาทย์เป็นอย่างมาก เพื่อนำมาถอดเป็น บทเรียนให้กับนักเรียน นิสิต และนักศึกษาให้ได้ศึกษากันอย่างน่าเชื่อถือ และยืนยันแหล่งที่มาได้ โดยการจดบันทึกองค์ความรู้ นั้น ๆ ไว้เป็นลายลักษณ์ อักษรจากครูผู้เชี่ยวชาญ และเป็นที่ยุติกันในเรื่องวงดนตรีไทย คือ ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ผู้ที่มีชื่อเสียงในการบรรเลงระนาดทุ้มเป็นอย่างมาก ตั้งแต่อายุ 15 ปี จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2565 (อายุ 68 ปี) (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2552)

“พิธีไหว้ครูดนตรีไทย” เป็นประเพณีที่มีแบบแผนมาแต่โบราณ โดยเชื่อว่าได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย เพราะชื่อดุริยเทพทุกองค์มีชื่อตรงตาม ตำราศาสนาพราหมณ์ทั้งหมด แต่ในโอกาสไหว้ครูดนตรีไทยนั้นสิ่งที่ผู้เข้าร่วม พิธีปฏิบัติสืบกันมา คือ การไหว้พระเป็นเจ้า ไม่ได้ไหว้เพียงแต่พระพรหม โดยการไหว้ครูดนตรีไทยจะตั้งที่บูชาพระพุทธรูปก่อน จากนั้นจึงตั้งศีระของ ดุริยเทพต่ำลงมา แล้วต่อด้วยตะโพน และเครื่องดนตรีไทยตามลำดับ ประเพณี ไหว้ครูดนตรีไทยตามแต่โบราณต้องไหว้เฉพาะวันพฤหัสบดีเท่านั้น เพราะเชื่อกันว่า เป็นวันครูตามโหราศาสตร์ไทย ในระหว่างพิธีไหว้ครูผู้ประกอบพิธีต้องนุ่งขาว ห่มขาว อ่านโองการ ประกอบไปกับการเรียกเพลงหลังจากจบบทนั้น เช่น ตรีพระปรคนธรรพ ตรีนารายณ์บรรทมสินธุ์ เป็นต้น ซึ่งเพลงที่เรียกกันใน พิธีไหว้ครูนั้น คือ “เพลงหน้าพาทย์” ผู้บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย มีข้อจำกัดในแบบโบราณ คือ 1) อายุต้อง 35 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป 2) บวชเรียน มาแล้วอย่างน้อย 1 พรรษา 3) ผ่านการครอบเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง (เพลงองค์ พระพิราพ) 4) ถือศีลห้า ก่อนจะบรรเลง 7 วัน และ 5) ผู้บรรเลงต้องพร้อมด้วย สติ ปัญญา และสมาธิชั้นสูง (บุญธรรม ตรีโมท, 2545, น.96-102)

“การบรรเลงระนาดทุ้ม” หลักการบรรเลงระนาดทุ้มนั้นมีครูอาวุโส ทางด้านดนตรีไทยหลายท่านได้ให้หลักการบรรเลงไว้ เช่น 1) ครูอุทัย แก้วละเอียด ศิลปินแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า “ระนาดทุ้ม เราเป็นตัวตลก ตียังไงให้ออกมาสนุก แต่ต้องไม่ออกนอกกรอบจนเกินไป แต่ครูชอบการขยี้หยอกล้อไป

กับคนระนาดเอก เลยตีออกมาอย่างที่เห็น ช่องว่าง ๆ ก็ใส่ให้มีสีสั้นหน่อย”
2) ครูนิกร จันทสร กล่าวไว้ว่า “ตีระนาดทุ้มไม่ต้องไปตีอะไรเยอะเยอะ ตีให้มัน
จาว ๆ (ตีทางแบบห่าง ๆ) มันจะน่าฟังกว่า ไม่งั้นมันจะรก นี่คือหลักการ
ครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ ท่านสอนมาเวลาปรับวงเลยนะ” 3) ครูสืบทัดดี
ดุริยประณีต กล่าวไว้ว่า “การบรรเลงระนาดทุ้ม มันแล้วแต่ว่าใครจะตีอย่างไร
อย่างผม ผมเป็นคนสนุก ผมก็ตีไปเรื่อย ๆ ตีลิบรอบ ก็จะไม่ต่างกันลิบรอบเพราะ
หัวของผมสามารถคิดอะไรได้ตลอดเวลา แต่ครูบุญยัง เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ
เคยบอกผมไว้วันว่า ไปดูเปียโนของฝรั่ง แล้วลองเอามาปรับใช้ดู” จากหลักการ
ของครูอาวุโสที่ยกตัวอย่างมาสามท่าน เห็นได้ถึงความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก
ยิ่งการบรรเลงวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูต้องบรรเลงด้วยเพลงไทย
ประเภทเพลงหน้าพาทย์ซึ่งเป็นเพลงที่มีความเชื่อกันว่าเป็นเพลงชั้นสูง เวลา
บรรเลงต้องแสดงความเคารพต่อบทเพลงนั้น ๆ ผู้บรรเลงต้องมีองค์ประกอบ
ครบทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิอย่างครบถ้วนถึงจะเรียนพร้อมทั้งสามารถออกบรรเลงได้
จากที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ข้างต้น ในแวดวงการดนตรีไทยจะยึดถือสิ่งนี้เป็นสำคัญ
ถึงคำสอนของครูสมัยก่อนในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ คือ ต้องบรรเลงให้
เรียบร้อย อาจเกิดจากการตีความว่าเป็นการบรรเลงแต่ทำนองหลัก แต่มองข้าม
หน้าที่ของเครื่องดนตรีไทยที่สามารถดำเนินทำนองได้ คือ ระนาดทุ้ม
และฆ้องวงเล็ก จึงเป็นเหตุที่ปัจจุบันผู้เข้าร่วมพิธีไหว้ครูดนตรีไทยพบเห็น
การดำเนินทำนองเพียงทำนองหลัก (มือฆ้อง) จากระนาดทุ้มและฆ้องวงเล็ก
ในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยเท่านั้น (สงบศึก ธรรมวิหาร,
2542, น.183-188)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญเรื่ององค์ความรู้การบรรเลง
ระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษา
ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลและนำองค์ความรู้ของ
ครูสืบทัดดี ดุริยประณีต มาถอดเป็นบทเรียนโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์
ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่อันจะนำมาพัฒนาแวดวงวิชาการในด้านการศึกษาดนตรีไทยต่อไป อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นมรดกของชาติไทย

ให้อยู่สืบไปอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้ผู้วิจัยประสงค์ว่าผลการวิจัยเรื่ององค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต จะก่อประโยชน์อันสูงสุดแก่แวดวงวิชาการศึกษาดนตรีไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตงานวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ความรู้ทางการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เป็นเพลงหน้าพาทย์ที่บรรเลงในพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2566 เท่านั้น

ขอบเขตด้านพื้นที่

บ้านครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต บ้านเลขที่ 57/49 หมู่บ้านยิ่งรวยนิเวศน์ ถนนประชาชื่น ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

ขอบเขตด้านเวลา

1. ช่วงเวลาที่ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต บรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี 2552 - 2557

2. การบรรเลงครั้งล่าสุดที่ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต บรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2566

วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “องค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดำเนินการวิจัยในเชิงลึก มีกลุ่มเป้าหมายหลักที่ตัวบุคคล คือ ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต โดยมีบริบทในการศึกษาเพื่อเข้าสู่กระบวนการถอดองค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่สามารถสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ ได้ เพราะงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาองค์ความรู้เฉพาะบุคคลที่เป็นทักษะเฉพาะ โดยผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ออกมาจากภูมิปัญญาของบุคคลนั้น ๆ

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัย

1. เมื่อได้รับอนุมัติโครงการวิจัยด้านองค์ความรู้แล้ว ผู้วิจัยทำการประสานติดต่อครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยตามโครงการ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีหนังสือแจ้งตอบรับการให้ทุนการวิจัยอย่างเป็นทางการ ได้รับความเห็นชอบจากครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ให้ดำเนินการเก็บข้อมูลและศึกษาข้อมูลตามขอบเขตการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเผยแพร่องค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยสู่สาธารณชน

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์อย่างไม่มีโครงสร้าง เรื่ององค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต โดยแบ่งหัวข้อของเครื่องมือเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การบรรเลงระนาดทุ้มตามแนวทางครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ส่วนที่ 2 การแปรทำนองเพลงหน้าพาทย์ไหว้ครูดนตรีไทยตามแนวทางครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต และส่วนที่ 3 ทศนคติเกี่ยวกับความเหมาะสมในการแปรทำนองเพลงหน้าพาทย์ไหว้ครูดนตรีไทยตามแนวทางครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต

3. หลังจากสร้างเครื่องมือแล้วเสร็จ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบเครื่องมือ ดังรายชื่อต่อไปนี้

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันดี เกาคำ ข้าราชการบำนาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย สาขาวิชาดนตรีศึกษา สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 นายกิตติศักดิ์ ปานงาม ข้าราชการครู คศ.3 ตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย (ปี่พาทย์)

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 อาจารย์กฤษฎาภรณ์ ไวยนันท์ ข้าราชการบำนาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย สาขาวิชาดนตรีศึกษา สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

4. หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยแล้วเสร็จ ผู้วิจัยทำการสรุปผลของค่า IOC โดยมีเกณฑ์พิจารณา และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องตามสูตร ดังนี้

การตรวจสอบความตรงเนื้อหา (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+ 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าจะไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	- 1

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คำนวณค่าตามสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

นำข้อมูลที่รวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence) ของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง และเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5. จากนั้นดำเนินการขอจริยธรรมในมนุษย์ เพื่อเป็นไปตามกระบวนการวิจัยและการยินยอมจากครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต พร้อมกัน นำเอกสารการผ่านกระบวนการขอจริยธรรมในมนุษย์ไปยื่นให้กับครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เพื่อทำการสัมภาษณ์ในลำดับถัดไป

6. ลงพื้นที่ภาคสนาม โดยเน้นไปที่ขอบเขตด้านพื้นที่ซึ่งเป็นถิ่นพำนักของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เพื่อทำการสัมภาษณ์ ศึกษาข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และปรับแก้ข้อมูลเรื่ององค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็ง ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต และการเก็บข้อมูลภาคสนามในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ที่บรรเลงในพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2566 เท่านั้น

7. การจำแนกข้อมูล จัดกระทำข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลเพื่อดำเนินการในขั้นต้นถัดไป คือ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเรื่ององค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต

8. การปรับแก้ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลซ้ำ แก้ไขข้อมูลเพื่อความสมบูรณ์ ถูกต้อง

9. เรียบเรียงและเขียนรายงานผลการวิจัย

10. นำเสนอผลงานต่อวารสารในฐาน TCI 2 ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาแยกประเด็น วิเคราะห์ เพื่อให้เห็นภาพส่วนย่อย จากนั้นจึงวิเคราะห์ประเด็นย่อยทั้งหมด รวมกันเพื่อให้เห็นภาพรวม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความเหมือน ความต่าง

และความสัมพันธ์ หากพบข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยทำการกลับไปในขั้นตอนก่อนหน้า เพื่อตรวจสอบและปรับแก้ข้อมูลอีกครั้ง เมื่อขั้นตอนการวิเคราะห์สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของแต่ละประเด็นขอบเขตข้อมูลที่ทำให้การจัดระเบียบข้อมูลไว้ทั้ง 2 ประเด็น โดยการตีความสารัตถะที่ได้จากการศึกษา พร้อมทั้งอธิบายผลด้วยความเรียงในเชิงพรรณนา จัดระเบียบข้อมูลลงค์ความรู้การบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และถอดองค์ความรู้นั้นเพื่อทำการบันทึกโน้ตเพลงทางระนาดทุ้มด้วยตัวผู้วิจัยเพื่อตอบคำถามในงานวิจัยตามที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

สารัตถะองค์ความรู้ทางการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ตอนที่ 1 ประสบการณ์ทางด้านการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ตอนที่ 2 กลวิธีการฝึกปร่งทำนอง กลวิธีการสร้างสรรค์ทำนองทางระนาดทุ้มเพลงหน้าพาทย์ และหลักการสอนให้ผู้เรียนสามารถปร่งทำนองระนาดทุ้มได้อย่างเหมาะสม

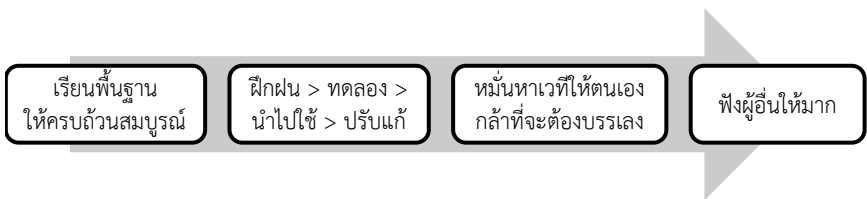
ภาพที่ 1 ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต บรรเลงระนาดทุ้ม
ร่วมกับวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 26 มกราคม พ.ศ. 2566
(ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)

ตอนที่ 1 ประสบการณ์ทางด้าน การบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย
ประเด็นที่ 1 ประสบการณ์ทางด้าน การบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย

การบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต มีที่มาโดยเริ่มจากการได้บรรเลงฉิ่งในวงหน้าพาทย์ตั้งแต่ช่วงอายุ 17 ปี จากการสั่งการของครูสมชาย ดุริยประณีต (ครูหมัด) โดยครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เล่าให้ฟังถึงคำกล่าวของครูสมชาย ดุริยประณีต ซึ่งได้กล่าวว่า “เจ็บบ...มาตีฉิ่งก่อน พอถึงตัวองก์ให้หยุด ถ้าไม่หัดตีฉิ่งก่อน ฝรั่งจะตีไม่เป็น” ซึ่งการบรรเลงฉิ่งนั้นครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ได้ให้ข้อคิดว่า “เมื่อเราเข้าใจจริงหะ รู้ว่าเพลงไหนตีอย่างไร เมื่อตีระนาดทุ้มจะสามารถสร้างทำนองที่เหมาะสมได้ทันที แต่ก็ยังต้องใช้ไหวพริบอยู่ดี เพราะเราไม่ได้ตีคนเดียว ต้องดูคนระนาดเอกด้วยว่าเขาตีอย่างไร เป็นใคร ทำได้แค่ไหน มันถึงจะกลมกลืนกันในบทเพลงนั้น ๆ ด้วยความเป็นเพลงหน้าพาทย์ที่แต่งเต็มยากแล้ว ยังต้องให้เหมาะสมอีกด้วย” เมื่ออายุ 20 ปี ครูสมชาย ดุริยประณีต ให้ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต บรรเลงฆ้องวงเล็กในวงหน้าพาทย์เป็นครั้งแรกแต่พอถึงเพลงองก์พระพิราพ ครูสมชาย ดุริยประณีต สั่งให้หยุดบรรเลงทันที และบอกว่า “ห้ามตีเด็ดขาด เพราะยังไม่ได้จับมือ” หลังจากนั้นเมื่อครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต อายุครบ 29 ปี ได้จับมือเพลงองก์พระพิราพจากครูเชื้อ ดนตรีรส ก็ถือได้ว่าเรียนรู้จนครบกระบวนการความ จึงเริ่มจากการบรรเลงระนาดเอกก่อน โดยฝึกหัดคิดกลอนระนาดเอกด้วยตนเอง อาจมีบ้างบางครั้งก็ครูสมชาย ดุริยประณีต แนะนำบ้างเป็นบางครั้ง เนื่องจากฟังแล้วไม่เข้าที่ จากนั้นจึงได้บรรเลงระนาดทุ้ม จากที่ผู้วิจัยได้ใกล้ชิดกับครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยได้เห็นถึงประสบการณ์ทางด้าน การบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต อยู่บ่อยครั้ง ทั้งในหน่วยงานต่าง ๆ และตามบ้านดนตรีไทยหรือสำนักดนตรีไทย โดยในการบรรเลงแต่ละครั้งครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต จะมีกลวิธีในการบรรเลงที่แตกต่างกันออกไปในทุก ๆ ครั้ง แต่ที่

ผู้วิจัยเกิดเป็นข้อสงสัย คือ ในหน่วยงานครูสี่ศักดิ์ ดุริยประณีต จะบรรเลง เรียบร้อยสร้างสรรค์ทำนองที่ไม่โลดโผนมากนัก ต่างจากการบรรเลงตามบ้าน ดนตรีไทยหรือสำนักดนตรีไทย อีกหนึ่งที่เป็นข้อสังเกต คือ การบรรเลง จะเปลี่ยนไปตามผู้บรรเลงระนาดเอกกับครูผู้ประกอบพิธี (อ่านโครงการ)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ ทางด้านการบรรเลงระนาดทุ้มของครูสี่ศักดิ์ ดุริยประณีต ในการประกอบพิธี ไหว้ครูดนตรีไทย เป็นแผนภูมิ ดังนี้

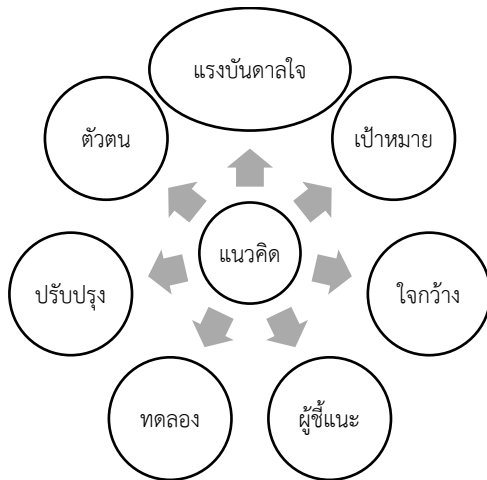

**แผนภูมิที่ 1 กระบวนการการสะสมประสบการณ์
ทางด้านการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย
ของครูสี่ศักดิ์ ดุริยประณีต
(ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)**

ประเด็นที่ 2 แนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย

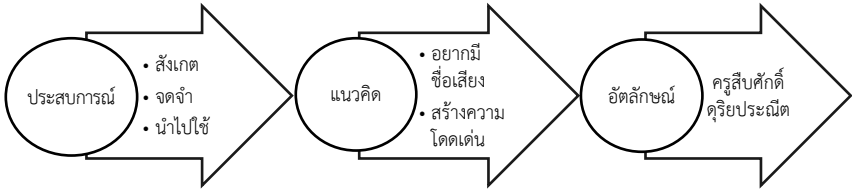
ครูสี่ศักดิ์ ดุริยประณีต ได้รับอิทธิพลทางแนวคิดมาจากการปลูกฝังของครูสมชาย ดุริยประณีต จากที่ได้กล่าวมาแล้วในประเด็นที่ 1 ในส่วนของประสบการณ์ทางด้านการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย แต่นั้นเป็นเพียงแนวคิดเริ่มต้นที่บรรเลงระนาดทุ้มออกมาเป็นทาง อีกปัจจัยหนึ่งในประเด็นด้านแนวคิดการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ต้องพูดถึงการหาแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นกับครูสี่ศักดิ์ ดุริยประณีต โดยมีการนำกระบวนการมาประยุกต์ใช้ได้อย่างประณีตสมดังนามสกุลพระราชทานที่ได้รับว่า “ดุริยประณีต” กล่าวคือ ตัวผู้บรรเลงต้องมีความอยากโดดเด่น อยากสร้างสีสันให้กับวง เพราะส่วนมากในวงดนตรีไทยเป็นที่ทราบกัน

ตีว่า “ระนาดเอก” เป็นเครื่องดนตรีที่โดดเด่นที่สุดเปรียบดั่ง “พระเอก ภาพยนตร์” เมื่อครั้งเจอครูบุญยัง เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ ฦ งานไหว้ครูแห่งหนึ่ง ตอนนั้นครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ไปในนามวงดุริยประณีตด้วยการรับเชิญไป บรรเลงถวายมือ ครูมีโอกาสดได้พบปะพูดคุยกับครูบุญยัง เกตุคง อยู่ช่วงเวลา หนึ่ง จึงทำให้ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต เกิดความเข้าใจขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง และเป็น ผลดีทางการสร้างสรรค์ผลงานเพลงอื่น ๆ สืบเนื่องด้วย จากเพียงคำของครู บุญยัง เกตุคง ที่กล่าวว่า “ไปดูมือซ้ายเปียโน ว่าเขาเล่นกันยังไง” จากการที่ ได้รับข้อมูลการสัมภาษณ์เรื่องแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ ครูดนตรีไทยจากครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ผู้วิจัยสรุปความได้ว่า แนวคิดไม่ สามารถเกิดขึ้นได้เองทุกครั้ง แต่ต้องมีแรงบันดาลใจ แรงเสริม ผู้ชี้แนะ ผู้วิจารณ์ ตนเองต้องใจกว้าง ยอมรับ ปรับปรุง แก้ไข และมีเป้าหมาย เช่น อยากโดดเด่น ขณะที่บรรเลงวง อยากมีชื่อเสียง เป็นต้น เป็นคนช่างสังเกต จดจำ ทดลอง และสุดท้าย คือ ต้องสร้างความเป็นตนเองออกมาผ่านเสียงเพลง โดยผู้วิจัย วิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการสร้างแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้ม
ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต
(ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)

จากตอนที่ 1 ประสบการณ์ทางด้านการบรรเลงระนาดทุ้ม ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย มีทั้งหมด 2 ประเด็น ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 กระบวนการประสบการณ์ทางด้านการบรรเลงระนาดทุ้ม ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้ม ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ของครูสี่บั้งคี่ ดุริยประณีต (ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)

ภาพที่ 2 ครูสี่บั้งคี่ ดุริยประณีต บรรเลงระนาดทุ้มเพลงหน้าพาทย์ ณ พิธีไหว้ครูดนตรีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

26 มกราคม พ.ศ. 2566

(ที่มา : นัฐพงศ์ บุญเทียม, 2566)

ตอนที่ 2 กลวิธีการฝึกแปรทำนอง กลวิธีการสร้างสรรค์ทำนองทาง
ระนาดทุ้มเพลงหน้าพาทย์ และหลักการสอนให้ผู้เรียนสามารถแปรทำนอง
ระนาดทุ้มได้อย่างเหมาะสม

ประเด็นที่ 1 กลวิธีการฝึกแปรทำนองระนาดทุ้มสำหรับเพลง
หน้าพาทย์

จากการให้คำสัมภาษณ์ของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต จะเห็น
ได้ว่ากลวิธีการแปรทำนองนั้นมีเพียง 3 ขั้นตอนเท่านั้น คือ 1. ฟังมาก ๆ
2. ประสบการณ์จริง และ 3. ทดลองจริง ทั้งนี้หากอ่านข้อมูลนี้อาจดูง่าย
แต่ในทางปฏิบัติจริงนั้น แสนจะยากลำบากต่อผู้บรรเลงเป็นอย่างมาก เพียงคำ
ว่า “ฟังมาก ๆ” ในความหมายของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต คือ การฟังดนตรี
ทั้งวันทั้งคืนติดต่อกันเป็นระยะเวลาานานกว่า 10 ปี ซึ่งข้อนี้ท่านถือว่าโชคดีเป็น
อย่างมากที่เกิดในตระกูลปี่พาทย์ เกิดมาก็ได้ยิน ตื่นมาก็ได้ยิน นอนหลับ
ก็ได้ยิน เท่ากับว่าได้ยิน 24 ชั่วโมง ตลอดมาตั้งแต่เกิดจนเข้าสู่วัยรุ่น ส่วนคำว่า
“ประสบการณ์จริง” เช่นเดียวกับ “การฟัง” แต่ด้วยปัจจุบันการจะสะสม
ประสบการณ์จริงนั้นมีความยากลำบาก เนื่องจากกิจการดนตรีไทยทั่วไปใน
ประเทศไทยมีน้อยลง ผู้ว่าจ้างมีการจ้างดนตรีสากลมากขึ้น หรือบางงานก็ใช้
เครื่องขยายเสียงพร้อมไฟล์เพลงดิจิทัลแทน ส่วนสิ่งสุดท้าย “ทดลองจริง” สิ่งนี้
สำหรับครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ท่านมีความคิดสร้างสรรค์สูงด้วยพรสวรรค์อยู่
แล้ว จึงไม่ใช่เรื่องยากในการจะทดลองไปเรื่อย ๆ อีกทั้งยังมีผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่
บ้านทุกวัน จึงมีผู้คอยชี้แนะอยู่ตลอดเวลาที่ทำการทดลอง ทั้งขณะซ้อมและ
ขณะบรรเลงออกงานจริง ๆ แต่ผู้เรียนสมัยนี้อาจจะต้องหาเวลาไปงานให้บ่อย ๆ
ซึ่งงานก็มีน้อยและต้องสร้างความกล้าที่จะทดลอง และรับฟังข้อวิจารณ์
จากผู้ฟัง เพื่อนร่วมวง และครูอาจารย์ผู้ใหญ่ในวงการ จึงนำทั้งหมดนั้นมาทำ
การปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนาขึ้น ๆ ขึ้นไปตามลำดับ

ประเด็นที่ 2 กลวิธีการสร้างสรรค์ทำนองทางระนาดทุ้มสำหรับเพลงหน้าพาทย์

จากคำสัมภาษณ์ของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ท่านให้ความสำคัญถึงพื้นฐานเป็นหลัก เพราะเพลงหน้าพาทย์ถือว่าเป็นเพลงชั้นสูงกว่าผู้เรียนดนตรีไทยจะมีความเหมาะสมสำหรับการเรียนเพลงประเภทเพลงหน้าพาทย์ต้องผ่านเพลงหลายประเภทในขั้นต้นให้มาก เช่น เพลงโหมโรง เพลงเสภา เพลงเถา เพลงทยอย เพลงเรื่อง เป็นต้น จากนั้นส่วนสำคัญต่อมา คือ การแม่นทำนองหลัก เพราะมือฆ้องในเพลงหน้าพาทย์นั้น บางมือเป็นมือที่แปลงมาจากมือฆ้องธรรมดาทั่วไป หากเข้าไม่ถึงแก่นแท้ของมือฆ้องจะแปรทำนองเป็นอะไรก็ยากไปหมด อีกส่วนหนึ่ง คือ เรื่องของประสบการณ์ที่ต้องสะสมอยู่เรื่อย ๆ โดยเรื่องประสบการณ์นี้ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ท่านจะพูดถึงเสมอในการสัมภาษณ์ ลำดับสุดท้ายเรื่องของหน้าทับ ช่องไฟ โครงสร้างเพลง ต้องเข้าใจให้เป็นอย่างดี เพราะผู้บรรเลงต้องมองภาพรวมให้ออกกว่าเพลงนั้น ๆ เป็นอย่างไร ตรงไหนควรแปรทำนอง ตรงไหนควรบรรเลงทำนองหลัก เพราะเพลงหน้าพาทย์ก็มีลักษณะของมือฆ้องบังคับเช่นเดียวกับเพลงประเภทอื่น ๆ ดังนั้นกลวิธีการสร้างสรรค์ทำนองทางระนาดทุ้มสำหรับเพลงหน้าพาทย์โดยครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต คือ การให้ความสำคัญ 4 ประการ คือ 1) องค์กรความรู้พื้นฐานที่ควรมี 2) การแม่นทำนองหลัก 3) การสะสมประสบการณ์ และ 4) ความรู้ความเข้าใจต่อโครงสร้างเพลง

ประเด็นที่ 3 หลักการสอนให้ผู้เรียนสามารถแปรทำนองระนาดทุ้มได้อย่างเหมาะสม

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ท่านเน้นให้ผู้เรียนมีความแม่นยำในทำนองหลักเป็นอันดับแรก จากนั้นให้ทดลองแปรทำนองระนาดทุ้มออกมาด้วยตนเองก่อนที่จะได้รับการแนะนำ เมื่อผู้เรียนเริ่มทำการทดลองแล้วนั้น ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต จะดีใจในแบบของท่าน เพื่อให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น แต่ไม่ได้บังคับให้ทำตามท่านทั้งหมด เมื่อผู้เรียนได้เห็นครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ดีแล้วนั้นครูท่านจึงแนะนำให้ไปหาฟัง

มาก ๆ จากสื่อต่าง ๆ ที่หาได้ง่าย และเมื่อมีโอกาสออกงานไปงานที่อื่น ๆ ครูจะตามไปด้วยเพื่อคอยแนะนำหลังจากการบรรเลงเสร็จ หรือหากบางครั้ง ครูไม่ได้ตามไปด้วย ครูจะให้ผู้เรียนนั้นคอยบันทึกเสียงกลับมาให้ฟัง แล้วเริ่มทำการแนะนำชี้แนะวิธีการต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสม และสมบูรณ์ในการบรรเลงมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของตอนที่ 2 กลวิธีการฝึกแปรทำนอง กลวิธีการสร้างสรรค์ทำนองทางระนาดทุ้มเพลงหน้าพาทย์ และหลักการสอนให้ผู้เรียนสามารถแปรทำนองระนาดทุ้มได้อย่างเหมาะสมมีทั้งหมด 3 ประเด็น โดยผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นแบบฝึก ดังนี้

ทำนองหลัก

--- ม	-- ซ ซ	--- ล	-- ซ ซ	-- ล ล	- ท - ร	----	-รม - ซ
--- ท	- ซ --	--- ล	- ซ --	- ล --	- ท - ล	- ท --	ด-- ซ

-- ล ล	- ท - ร	----	-รม - ซ	- ท ล ซ	- ร --	ซ ซ --	ล ล - ท
- ล --	- ท - ล	- ท --	ด-- ซ	- ท ล ซ	- ล - ซ	--- ล	--- ท

ทำนองระนาดทุ้ม

--- ม	-- ซ ซ	--- ล	-- ซ ซ	--- ล	-- ซ -	-- ร ม	ซ - ม -
--- ท	- ซ --	--- ล	- ซ --	----	ซ ม - ร	- ท --	- ร - ซ

ซ - -ล	-- ซ -	-- ร ม	ฟ ซ --	--- ร	ม - ทล-	----	-- ท -
- ล --	ซ ม - ร	- ท --	- ซ - ซ	- ท --	- ซ - ซ	ฟ ม ร -	ท ---

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการบรรเลงที่ 1 มาจากเพลงมหาชัย สองชั้น

ท่อนที่ 1 บรรทัดที่ 1 - 2

(ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)

ทำนองหลัก

--- ม	-- ช ช	--- ล	-- ช ช	- ม --	ร ร --	ม ม --	ช ช - ล
--- ท	- ช --	--- ล	- ช --	- ล --	--- ท	--- ช	--- ล

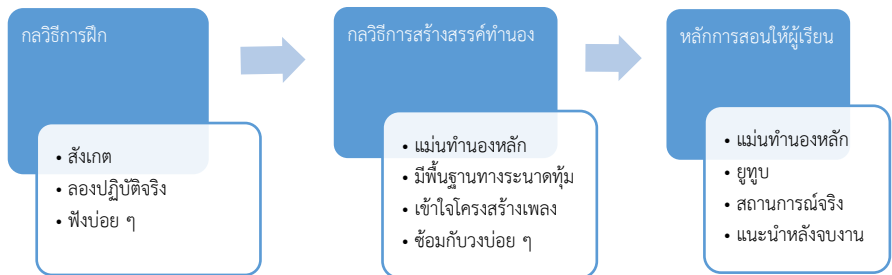
ทำนองระนาดทุ้ม

ช ม --	ช ล --	ช ม --	ช ---	ร ---	ม ---	ช ---	-- ล -
--- ช	--- ช	--- ช	-- ร -	-- ช ม	-- ล ช	-- ท -	ล ---

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการบรรเลงที่ 2 มาจากเพลงนังกิน (ฝีกลูกเทา)

(ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)

จากตอนที่ 2 กลวิธีการฝีกแปรทำนอง กลวิธีการสร้างสรรค์ ทำนองทางระนาดทุ้มเพลงหน้าพาทย์ และหลักการสอนให้ผู้เรียนสามารถแปรทำนองระนาดทุ้มได้อย่างเหมาะสม มีทั้งหมด 3 ประเด็น ดังนี้

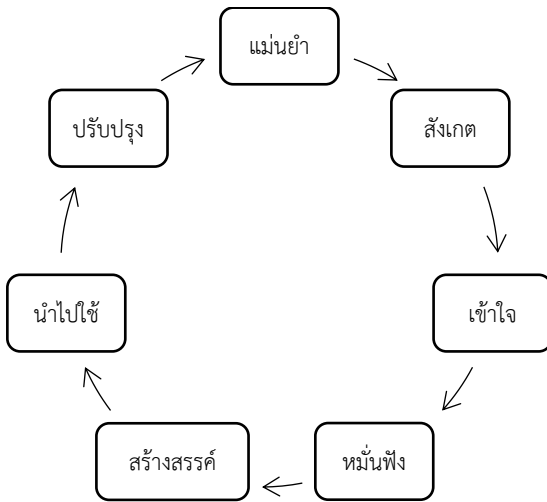

แผนภูมิที่ 4 สรุป 3 ประเด็นจากตอนที่ 2 ของครูสีบศักดิ์ ดุริยประณีต

(ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)

จากการสัมภาษณ์ครูสีบศักดิ์ ดุริยประณีต ในหลากหลายประเด็น ได้แก่ ประสบการณ์ทางด้าน การบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย แนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กลวิธี

การฝึกปร่งทำนอง กลวิธีการสร้างสรรค์ทำนองทางระนาดทุ้มเพลงหน้าพาทย์ และหลักการสอนให้ผู้เรียนสามารถปร่งทำนองระนาดทุ้มได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยพบว่าองค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ส่วนสำคัญที่สุด คือ การแม่นยำทำนองหลักและการนำประสบการณ์ทางดนตรีไทยทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ โดยสามารถสร้างแผนภูมิองค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ได้ดังแผนภูมินี้

แผนภูมิที่ 5 องค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็ง
ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต
(ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)

ตัวอย่างการปร่งทำนองระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็ง
ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย

ตัวอย่างการบรรเลงเพลงที่มีการกลับต้น ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต
จะบรรเลงทำนองหลักในบรรทัดแรกของทั้งสองเที้ยวซึ่งอาจมีตกแต่ง

บ้างเล็กน้อยเพียงไม่กี่ตัวโน้ต เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ว่าคุณบรรเลงแม่นยำทำนองหลัก มีหลักการในการบรรเลง ดังตัวอย่างเพลงสาธิตการกลอง ดังนี้

ทำนองหลัก บรรทัดที่ 1

--- ล	- ท --	- ม ร -	ร ม - ร	-- ฟ ฟ	- ม - ร	-- ล ท	- ร - ม
- ล --	--- ท	--- ท	--- ล	- ฟ --	- ม - ร	-- ซ --	- ร - ม

ทางระนาดทุ้ม (เที่ยวแรก) บรรทัดที่ 1

คุณลักษณะการตกแต่งทำนองเล็กน้อยจากห้องที่ 8

--- ล	- ท --	- ม ร -	ร ม - ร	-- ฟ ฟ	- ม - ร	-- ล ท	ม ร - ร -
- ล --	--- ท	--- ท	--- ล	- ฟ --	- ม - ร	- ซ --	-- ท - ม

ทางระนาดทุ้ม (เที่ยวที่ 2) บรรทัดที่ 1

คุณลักษณะการตกแต่งทำนองเล็กน้อยจากห้องที่ 5, 6 และ 8

--- ล	- ท --	- ม ร -	ร ม - ร	- ฟ --	ล ฟ --	-- ล ท	ม ร - ร -
- ล --	--- ท	--- ท	--- ล	-- ม ฟ	-- ม ร	- ซ --	-- ท - ม

หมายเหตุ* กำหนดลูกช้อยวงใหญ่ลูกที่ 1 (ลูกทวน) เท่ากับเสียง ร (เร ต่ำ)

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการแต่งทำนองที่ต่างกันระหว่าง 2 เที่ยว

ในเพลงสาธิตการกลอง

(ที่มา : ศุภณัฐ นุตมากุล, 2566)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวง ปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต พบว่า ส่วนสำคัญที่สุด คือ การแม่นยำทำนองหลัก และการนำประสบการณ์ทาง ดนตรีไทยทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของครูอุทัย แก้วละเอียด ศิลปินแห่งชาติที่ท่านกล่าวว่า “การตีระนาดทุ้มนั้น เป็นเรื่องของ ความรู้สึกอย่างเดียวไม่ได้ ต้องแม่นยำเพลง แม่นทางซ้อง จากนั้นค่อยคิดทาง ระนาดทุ้ม อีกทั้งยังต้องมีประสบการณ์ทั้งการฟัง และการบรรเลงด้วย

เพราะทางระนาดทุ้มเป็นทางที่คิดยากมาก เห็นครูตีแบบนี้ครูก็ฟังเขามาเยอะ แต่ครูชอบลักษณะพลิ้วไหว เลยขี้เยอะไปหน่อย (หัวเราะ) แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าตีกับใคร ก็ต้องเลือกลักษณะการตีให้เหมาะกับวงด้วยไม่ใช่อยากตีอะไรก็ได้ไปหมดไม่ใช่”

2. ประเด็นเรื่องกลวิธีการสร้างสรรค์ทำนองทางระนาดทุ้มเพลงหน้าพาทย์ของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต คือ ความสำคัญก่อนที่จะตีทางทุ้มในเพลงหน้าพาทย์ ผู้บรรเลงต้องสามารถแปรทำนองในเพลงประเภทอื่น ๆ ให้ได้ก่อน จากนั้นต้องแม่นยำทางฆ้องเป็นสำคัญ เพราะนั่นคือทำนองหลัก เพลงหน้าพาทย์มีความซับซ้อนของทำนอง มีเสียง ดังนั้นแล้วถ้ายังไม่แม่นยำ ฆ้องจะทำให้การสร้างสรรค์ทำนองทางระนาดทุ้มในเพลงหน้าพาทย์มีความบกพร่องสูง เมื่อพร้อมทั้งทำนองหลักและการแปรทำนองในเพลงประเภทอื่น ๆ จากนั้นต้องเพิ่มประสบการณ์ตนเอง หมั่นซ้อมกับวงบ่อย ๆ แล้วหาโอกาสบรรเลงตามงานจริง ๆ จากนั้นต้องวางสัดส่วนของเพลงว่าด้วยหน้าทับ ส่วนเพลง ช่องไฟ ว่าช่วงไหนควรแปรทำนอง ช่วงไหนควรบรรเลงทำนองหลัก ไม่ใช่ว่านึกอยากจะทำอะไรก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยองค์ความรู้ด้านการประพันธ์เพลงไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต (ศุภณัฐ นุตมากุล, 2565) กล่าวคือ “เกิดขึ้นจากการสะสมประสบการณ์มาตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากครูสมชาย ดุริยประณีต (ครูหมัด) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ทางด้านการประพันธ์เพลงไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ไว้เป็นหลักการ คือ “9 รู้” 1) รู้หลักการ 2) รู้หน้าทับ 3) รู้มือฆ้อง 4) รู้บันไดเสียง 5) รู้สำเนียง 6) รู้เหตุผล 7) รู้ตนเอง 8) รู้ผู้บรรเลง และ 9) รู้ผู้ฟัง”

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. (2552). *องค์ความรู้ศิลปป็นแห่งชาติ : นายพินิจ ฉายสุวรรณ*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- นัฐพงศ์ บุญเทียม. (2566). ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต บรรเลงระนาดทุ้ม เพลงหน้าพาทย์ ณ พิธีไหว้ครูดนตรีไทยมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 26 มกราคม พ.ศ. 2566. [รูปภาพ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุญธรรม ตราโมท. (2545). *คำบรรยายวิชาดุริยางค์ไทย*. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2542). *ดุริยางค์ไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (ครูดนตรีไทยอาวุโส). สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2566.
- _____. (ครูดนตรีไทยอาวุโส). สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2566.
- ศุภณัฐ นุตมากุล. (2560). *การประชันวงปีพาทย์บ้านดุริยประณีต*. [Computer Audio File]. อุทัย แก้วละเอียด, (ศิลปินแห่งชาติ).
- _____. (2565). *องค์ความรู้ด้านการประพันธ์เพลงไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- _____. (2566). กระบวนการการสะสมประสบการณ์ทางการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. [แผนภูมิ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- _____. (2566). กระบวนการสร้างแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. [แผนภูมิ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์

ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

_____. (2566). กระบวนการประสบการณ์ทางการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย และแนวคิดในการบรรเลงระนาดทุ้มประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. [แผนภูมิ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

_____. (2566). ครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต บรรเลงระนาดทุ้มร่วมกับวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 26 มกราคม พ.ศ. 2566. [รูปภาพ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

_____. (2566). ตัวอย่างการบรรเลงที่ 1 มาจากเพลงมหาชัย สองชั้น ท่อนที่ 1 บรรทัดที่ 1 – 2. [รูปภาพ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

_____. (2566). ตัวอย่างการบรรเลงที่ 2 มาจากเพลงนั่งกิน (ฝึกลูกเท่า). [รูปภาพ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

_____. (2566). ตัวอย่างการแต่งทำนองที่ต่างกันระหว่าง 2 เที้ยว ในเพลงสาธุการกลอง. [รูปภาพ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปี่พาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- _____. (2566). สรุปรูป 3 ประเด็นจากตอนที่ 2 ของครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. [แผนภูมิ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- _____. (2566). องค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยกรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. [แผนภูมิ]. ใน รายงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ด้านการบรรเลงระนาดทุ้มในวงปีพาทย์ไม้แข็งประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย กรณีศึกษาครูสืบศักดิ์ ดุริยประณีต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.